

ЧАРЫГДАЛДАРНЫ ЭВЭЭЖЕДИР

«Красноярскстройтранс» трестин Кызылда автобазасын коллективин СЭКП ТК-ның болгаш ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинин «Улус ажыл-агыйыга автотранспорт аймаан ажылдарын амыктыг бедиер, чүк сөөртүгезинге мегелер немей бижилге кылар чоруктар биле демиселди күштөдирер болгаш кывар-чаар материалдарды кагаалам хандырар дутайында» доктаалы биле танышкан, ооң күсөлдөзүн амыдыралга боттандырар сорулга-биле тодарай хемчеглерин чорутуу эгелзэн. Кызылдың турар ажылдарын дутайын чугаалап бээрин автобазаның начальниги С. А. ГЛИНСКИЙДЕН бистин корреспондентивис А. Ховалыг дилээн.

— Доктаалда автотранспорт амыктын экинчилеринин сруктарын айткан. Ында айттыгач четкестер бистин автобазыда база бар. Чинээ, автомашиналарын чүк чок курут манашынылары-биле демиселди күштөдирер чутула болуп турар. Бар машиналарын долу-биле ажылгайын турар бис. Мере бижилгелерин тураа чок деп болбас турган.

«Тыва тудат» трестин 14 дугаар механикация эргелелин. «Тудат экзентер» комбинаттын 3 дугаар тус-кайыктан тудат эргелелин тудат бригадаларында чолочулар бижылганын айткан. Устүдө организа-циялар үсүдө дугузунда каш машинаны, киндик амылдарга хереглэрин баш бурун-гаар дыкчылдып, чалгыларын автобазаның кол диспетчерин эргелелине кирип турар. Ону барымдаалап машиналарын амылдарга графиктин тургузуп турар.

Тудат организаацияларын-да дүжүрер болгаш чүдүрер амылдарга баш удур белет-кем амылын чоруттайын тур-ганымда чүктүт машина-лар тургузукчуларга тавар-жып турар. Чамдык тавар-жыттарда машиналарын чүктүт дүжүрер киниктер тывыбайн баар. Чүдүрер краннар урели бергенде, ма-шиналар хүндеп амык чок артар. Мындык тавар-жыттарда чолочуларга амылдар деп мөк справка бижин бээр таарымча чок. Чолочунда буруу чок, мы-чала-даа ол хүн ош амыл-даа кылар саандыр берге. Моон мурунда амыл-даа, амылдарына хаман чокка анаа справканы бер-тир турган.

— Рейстерин курут маңаалыны таваржып тур-ар бе? Оон чүдүрганы чүд-е болуп тургусан?

— Тозан чүк машинала-рынды 65-н ичкеш турар. Элегес-Амыкче тудат мате-риалды кедирген машина де-дир кезде. 40 километр

дери чутула. Автобазыда технологияны эде чепсеглээр негеттинип турар. Дериг-херекселдерин чамдыгы эргиктирээр. Гараж тар бол-ганын машиналар бот-боттарына нормада көрдү-генден чок турар болгаш өрт амылы улут. Септелге боксунуң чанында НамАЗ-тар тургускан гараж ко-жа турар. Оон түнелин-де агар арыг эвес, ыш до-ган болуп турар.

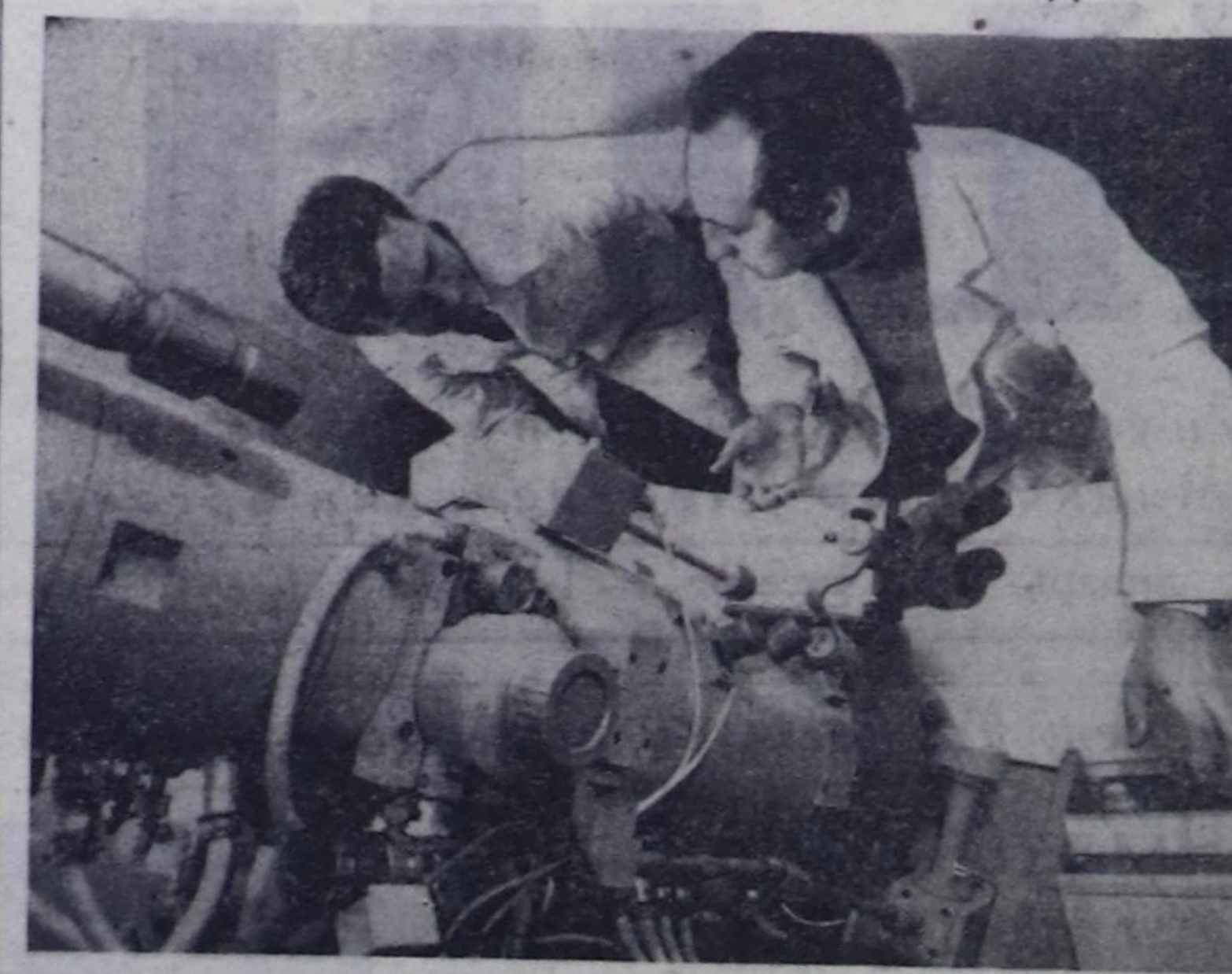
Ажылчынар столоваяны чок. Чунар чер кылдыган-даа болза, ам-даа ажылга-тынмайн турар. Инженер-техниктиг амылдарчыларын олурар черлери чедиппес, хуралдар зал чок. Ажыл-дарына, чурттаарына, дыштарына таарымчалыг амылдар тургустунганда, амылдар бугурунгууу бе-диер, сапалык-чүрүм эки-жир болбай. Бу амылдар-же оша кичээгенин улаан-дыр ужурулуп бис.

Кадрларын амылга бы-жылгаар амыл бистинде эки дендеде тургустунган. Чолочулар четчир. Чет-нерг санында бригадирлер шыгы эртин турар. Оларын кичээгелге амылган ро-ля улагаткан. Орта брига-даларда байдалды анализтеп, четкестерин чалдыр тала-зы-биле хемчеглерин чуга-лажып турар бис.

Чүк сөөртүгүн чыл-чыл 100,1 хуу күсөлтүгүн. Уш чыл планын чолочу-лар А. И. Вольный, А. Б. Юкура, Б. С. Ооржак, И. Д. Сулемов, Л. М. Эрпел бол-гаш өскөндө да күсөлдө-мен. Септелгенин шыны-чаа чондурчуну В. В. Прокоп-чук, дүзүлгөчү В. М. Пуш-карев, электрик А. Г. Афонкин эки чорудуп тур-ар.

Автобазы коллективин СЭКП ТК-ның, ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинин «Улус ажыл-агыйыга автотранспорт аймаан ажылдарын амыктыг бедиер, чүк сөөртүгезинге мегелер немей бижилге кылар чоруктар биле демиселди күштөдирер болгаш кывар-чаар материалдарды кагаалам хандырар дутайында» доктаалын амыдыралга бот-тандырарыне бугу күштү мөөнөзөр. Чарыгдалдарын эвээктер сорулга-биле күш-ажылды организа-цияны экинчилеринге улаган ажылдар чорутунар.

КРИСТАЛЛОГРАФИЯ ИНСТИТУДУНГА

МОСКВА. ССРЭ-нин Эртемнер ака-демияның А. В. Шубников аттыг кристаллография институтун тургускан хүнден бээр 40 чыл болган. Институт кристаллдарның симметрия-ның теориясын шынчылээрине, струк-туралыг анализтиг аргаларын тывары-на, структуралыг электронографияны тургузарына, эртем сорулгаарын шынчылээрине автоматчыдарына улут улуун кирген. Силкаттарның кристал-лохимияны чарык, проводниктиг каттыкшышынның биологтук микро-молекуларның структуралыгын, оларын оптиктиг, механиктиг болгаш фотоэлектриктиг шынарларын шынчыл-ээр талаа-биле сөөлүг үеде чоруткан шынчыл амылдары совет кристалло-графияны делегер эртемнини мурунку өдүрүлгелерине үндүргөн.

Институтун лабораторияларына чурттуң баштайгы лазерлери тургусту-

ган. Амгы үеде он-он азым-бүрү хевир-ниң лазерлери улус ажыл-агыйның дык хой адырларында амылдан турар. Институт эртемденери рубина, сапфира дөң шыккан, өскө-даа кылы-мал кристаллдарын амырның аргазын тыпканар. Ындыг кристаллдар амгы үеңиң радиотехникада, электроника-да, оптикада, чазыг чок прибор тудуш-кунда калбаа-биле ажылгайтын тур-ар.

ЧУРУКТА: улут эртем амылдарчы-лары — физика-математика эртемниниң кандидаттары Николай Дмитриевич За-харов болгаш Олег Павлович Алешко-Оваский улут күштүг электроник мик-роскоптун дүзүм-биле кристаллдарын атомжуг тургузуу шынчыл көрүп тур-лар.

А. ШКОЛНИННИң фото-СЭТА-ның фотохроникасы.

ЧЕДИИШКИНИГ УЖУРАЖЫР ДЭЭШ

«Тээли» совхозтун Кызыл-Даг салбыры өшкү өстүреринге кончуг таарымчалыг. Перспективтиг планда ангор уксаалыг өшкүлери өстүрери көрдүнгөн. Салбыр эртен чылын 140 муң рубальгич орулганын өшкү ажылдан алган. Ам бо хүнереде 7324 өшкү бар. Оон иштинде төрүтү 2900 баш.

Бригаданы амык коммунист Владимир Бичелдей бидилит башкарып турар. Кышталарын ишти байдалы эки. Төрүт он кодаңче онза кичээгенин ол салган. Өшкүлөр апрельде төрүп эгелээр. Анда белеткел амылдары дооступ турар.

Бригаданы амык коммунист Владимир Бичелдей бидилит башкарып турар. Кышталарын ишти байдалы эки. Төрүт он кодаңче онза кичээгенин ол салган. Өшкүлөр апрельде төрүп эгелээр. Анда белеткел амылдары дооступ турар.

Бригаданы амык коммунист Владимир Бичелдей бидилит башкарып турар. Кышталарын ишти байдалы эки. Төрүт он кодаңче онза кичээгенин ол салган. Өшкүлөр апрельде төрүп эгелээр. Анда белеткел амылдары дооступ турар.

Бригаданы амык коммунист Владимир Бичелдей бидилит башкарып турар. Кышталарын ишти байдалы эки. Төрүт он кодаңче онза кичээгенин ол салган. Өшкүлөр апрельде төрүп эгелээр. Анда белеткел амылдары дооступ турар.

Бригаданы амык коммунист Владимир Бичелдей бидилит башкарып турар. Кышталарын ишти байдалы эки. Төрүт он кодаңче онза кичээгенин ол салган. Өшкүлөр апрельде төрүп эгелээр. Анда белеткел амылдары дооступ турар.

Бригаданы амык коммунист Владимир Бичелдей бидилит башкарып турар. Кышталарын ишти байдалы эки. Төрүт он кодаңче онза кичээгенин ол салган. Өшкүлөр апрельде төрүп эгелээр. Анда белеткел амылдары дооступ турар.

Бригаданы амык коммунист Владимир Бичелдей бидилит башкарып турар. Кышталарын ишти байдалы эки. Төрүт он кодаңче онза кичээгенин ол салган. Өшкүлөр апрельде төрүп эгелээр. Анда белеткел амылдары дооступ турар.

Бригаданы амык коммунист Владимир Бичелдей бидилит башкарып турар. Кышталарын ишти байдалы эки. Төрүт он кодаңче онза кичээгенин ол салган. Өшкүлөр апрельде төрүп эгелээр. Анда белеткел амылдары дооступ турар.

Бригаданы амык коммунист Владимир Бичелдей бидилит башкарып турар. Кышталарын ишти байдалы эки. Төрүт он кодаңче онза кичээгенин ол салган. Өшкүлөр апрельде төрүп эгелээр. Анда белеткел амылдары дооступ турар.

СИГЕН ЧЕДИРИП ЧОРААШ

Чадаана хоорай биле Ба-жык-Алаан суурич аразында Чингиз-Даг баарында кыш-тагы. амгы үеңиң байдалы-на дүштүр тургустунган бээр үр болбаан. «Искра» совхозтун хоочун хойуулары Кошкар-оол биле Бичин-Уруг Күжүгеттериниң кыш-таа ол.

Оларын кыштаага бот-тарын күжү-биле Терек-Нежин деп чере белеткээр. 17 тона сиенни сөөртүп берип чораша, тракторист Юрий Ховалыг-биле кады чеде бердирин.

Малчын Бичин-Уруг Агар-ооловна бисти багы-нычче чатап, ынг шайдан кичи аарын сүмөдөд.

— Баштай сиенни дүжү-рүп каап, чаныс ай шай-лап амыл — деп, эки Юрий чатаалды.

— Сапа, амылдарына сиен кайжазын экин амылды бергеп, хой кайжа-зын чогунга дүжүртүп ал, олгуу — дээш, багыныч-че багып кире берди.

Малчынын айткан берген кайжазын чогунга сиенни дүжүрүп каап, Бичин-Уруг Агар-ооловнаның хай-жыдырар шайын кичи өр бис.

Кыштаанда* он тона өд-екти болтеш, кайжаап алган болду. Хой кайжазын муруу талазын кымын соок хүнереде хой чегерип тур-

гузары-биле серидээш, кы-рып дугаап алган. Мал чеге-кап бээр шагжалар, малга сүт күдүп бээр онгачалар четчир. Сугну хүнүң сөөрт-түп экип берип турар бол-гаш автомагазин үзүкте-лишин чок көп садыгалап турар болду. Малчынын совхозтан кайдыг-даа негеле-де, хоомудал чок. Кыштал-лашкында хынамчалыг бе-леткенгенин оң чугаазыдан билди алдым.

Кыштагың деңсизери арыг-сигит. Кыштагың ниинти байдалы малчынар-ның амыл-ыш хандыкшы-лыг, ошаанан амылган кызыман херечилер турар. Хойнуң массалыг оол-дашыны удавас эгелээр,

чаш төлдү хүлээп алмыр-на олар беле. Совет Тыянына 40 чыл оюнга күш-ажылчы белеткериң ужуражыры-биле малчын өгүлде төрүтү чүс хойга ошаптыр 90-тан эвээш эвес хураганын ка-галап алып социалисттиг хү-лөөгени алган тура-сору-тук амылдан турар.

Б. ХОВАЛЫГ, «Искра» совхозтук трак-торизи.

СЭНП ТК-ның Чигине секретары, ССРЭ-нин Дээди Советинин Президиумунун Даргазы эш Ю. В. Андропова СЭКП ТК-га партияны хоочуннары-биле ужураш-кага: «Хоочуннар дээр-ге аа амылдарды тургузары-ниң ховар дүжүлгөзүмүң эдилекчилеридир. Олар дээр-ге эгерттирмес энергия-ны, бедик мөзү-шынанын. Төрзөн чуртуга болгаш партияга шынык бараан бо-лургууң үлгөр-чизкен көр-гүзүп чоруп кинилердир. Оон амыда хоочуннарын

дүжүлгөзүмүң болгаш билгир-тергилди албан херек, амылдан бир үчүстөгү бар. Силер билдир силер, чугаа амылдар ортузунга амыл дутайында чоруп турар» деп, айтканын сөс алган кичи бургуз дөмдөп турган.

Карл Маркс аттыг совхоз-тун төлөзүн Алажык Ондар — Кичилериниң чаагай амылдары, анык салгал-дык келер үеңиң амылчы чонун медресидиг сагыла-чурумунуң, чогалдыкчы, чаартыкчы күш-ажылчыны амылдан тургустувар деп чүве билдингир. Бистин совхозта үр чылдарда ак сеткилди амылдан келген амылдарын дагыныкчылар-ың хой. Мен бодум бүгү на-зымда мал амылчыны амылдан келдим. Мал амыл-чыны чымыштыг, берге амыл болгай. Аныктарын мал амылчыне хаара тудурун айтканын мени баа дүвүр-дөп чоруп. Анык өскенин мал амылчыга, малга ынак болурунга өөрдириниң хе-рээ ынылдаа белең эвес херек. Мен бодумуң бир огулуну малчын кылдыр өөрттүм. Ол ам кодан хой-ну хүлээп алган.

Мен бодум назым ула-дып, пенсияне үнүмүз-даа, надым эки, күш-шылдым ам-даа четчир. ыңчанган чылдың-на совхозумуң ху-раганын хүлээп алгаш, ону кадарып тур мен. Када-ган хураганынның күш-деңгели семс, шырак бо-луп келген. Күрүңге бир ху-рагандан-на 2,5 кг чедир дүктү дугаап турар мен. Ол-даа болза мээң төрзөн совхозумга үлүг-хуум болур ыйнаан.

«Алаан-Маадыр» совхоз-тай улус өөрдигезиниң хоочуну Зоя Дилижановна Су-ванг — Бистин коммуни-стиг партияның хүн бүрү сагыш салышканын амыл-чында кичилерин амылдар-лы хүн бүрү экип турарын көрүп, билдир турар бис. Оон амыда пенсионердиниң арга-дуржулгазын амыктыг кылдыр амылдар дутайында чугаа баа үрүлүгү чоруп турар болгай. Пенсионер-лерге (чаш үрүлүгү негелге-даа) бөлмөгү амылдар амылды дагыр дутайында солун, сеткүлдерге баа үр-гүлүчү кылып турган. Мен сурунуң херээженерин, эң ылангыч амыл кылбайн олу-руп турар аныктарын бол-гаш үрүлүгү негелди даара-ныр, артыр амыкче орта-нистаар күсүлдиг мен. Эң ылангыч ырак-уак чурттап турар малчынарга чорган-нар, бөдүүн хейлен, чүвүр-лер, халаттар, сырткы хал-тары дээш чүгү даарап бол-бас босор. Оон надында ула-ды берген улуска тааржып бөдүүн чүвүр, хейлен ма-гашиндер баа чок боор-дур. Ону мен совхозна чүгү амыктыг болуп боор деп бо-даар мен.

Аныктар ортузунга амыл харымсалгалыг, нарын

ажыл. Мен үр чылдар иш-тинде аныктарын дагы-ныкчы болуп, оларын амылчы чаңчылдарга, мөзү-лүг амык-чаңга кичилериниң херээжене кирип келдим. Бистин «Алаан-Маадыр» совхозта амыл-агыйның аң-гы-аңгы амылдарында амыл-дан чоруп мурун амыктар хой. Олар хой-ниинти амылдан баа кылып билдир-мен. Чугле оларын чагып-сууган, амылдан чугулаан бузурдип, улагымынның бээр албан. Бөгүн бис бо хоочунуң хураалыг чугула амылчыны чугулаагып ту-рарар бис. Мен бо хураал-ды чоруткан, аныктарын чып алгаш, оларын биле сумелкип, моон сонгар кылып чорудар амыл-чыны баа катат тодарай планна амылдарын амыл-даан тур мен — деп, партия, Советтер амылчыга үр чыл-дарда амылдан чораян Сер-гей Динимеевич Ашак са-налыгга чатаалык.

Хураал чугула солун бол-гаш амыктыг болган. Амыл-агыйларын ыны бүрү адыр-ларын, партия, совет амылчы хоочуннары үнелиг саналдарын бергилээр. Районуң хоочуннар чөвүл-елин тургускан. Аныктар ортузунга моон сонгар кы-лып чорудар амылдарын дүжүрүп, чатаалык.

О. КАНООЛ.

ЁЗУЛУГ ДЕМОКРАТИЯ, БОТТУГ ГУМАНИЗМ

Амгы үеде ниинтел тур-гузуунуң эки, багай талаа-рын тодарылар, күш-ажыл-чы массаларын эрге-ажыл-тарында болгаш үлүг-чүл-күлдеринге оң кайсар дүг-жүлүг, харымал турарын ба-рымдаалар, төөгүтө шык-гатынган, ёзулуг эртемге үндөлдөткөнгө ыныг тур-густун көрөгө, чөгүм-на хар-ын социализм чайгышын чөм демократиянык баа гу-манизмин тургузуу болуп турар.

1977 чылда бүгү чонун хүлээп алганын ССРЭ Кон-ституцияны социалист де-мократияны улам ыңай ха-ныктырын хойуу-дугу-даа баа-зын тургускан. Кү-рүңе болгаш ниинтел хе-ректерин, бугурулгенин эр-гел башкарымга амыкчы чоннарын киржириниң ында бижылганын хевир-лери бодунуң хой талазын баа чонун хаара тутканын биле, чурттуң хөгжүлгезинге боттуг салдарың талазы-биле делегейин политиктиг практикасында деңсээр чүдү чок болуп турар.

«Бодунуң каттыкшышын нынчыл эрге-чарыгындыг аңгыда өскө эрге-чарыг-га чок улус дутайыда Маркстың, Энгельстың, Ле-нинниң идеяны хойуу-дугу-рум үндүрер, эргелер баш-карып болгаш контролдар хүлээлгелерин каттыгырар Советтерин амыл-чоруда-

газыдан илереп турар. Ол профайл болгаш өскө-даа хой-ниинти организаация-ларын амылдан, күш-ажыл-чы коллективтерин амыл-радында, бистин ниинтели-стиг бүгү политиктиг сис-темазын хөгжүлгезинде илереп нөстүп турар» — деп эш Ю. В. Андропов демде-лээн.

Бистин улус эрге-чары-гындыг эңне хой төлө-лөкчүлгө организаацияны — улус депутаттарының Со-веттериниң чайгышын чок демократтыг бугуру оларын тургузарының принципери-биле тодаргайлаштынар. «...Күрүңениң совет хевир-ниң демократизмин элзэн бедик хевир... бирезде, со-гулдалар чорудулганы баа оларын уда-даара чорудуп болур арганын бары. ол ыккан депутаттары солуй сонгуруунуң азы оларын де-дир кайгыртканын негеле-дес, буржуа демократия-ны төртүн эки дөң хевир-леринге деңсээр, хоорай-нык болгаш дөңсөөн амыл-чынарында амыл белең бол-гаш чедирт» деп В. И. Ленин бижээн. (ЧДЧ, т. 38, ар. 92).

Коммунист партия со-гулдаларына хамаатын оң чугула эргезиниң боттайыл-ганы кылдыр көрүп келген, ол эрге дээр-ге ниинтеле-де болуп турар чүдүдере оң боттуг салдарыг болуру-дур. Согулда мурунуң кампаниязының үзүндө ар-теп оруктун түнөөлөрүн үндүрүп, амыл-агый болгаш

культура тургузуушкунунда чутула сорулгалар дутайын бүтү улус чугаалажып келуп турар. СЭКП Төл Ко-митетиниң эртен чылдын тоңузууда үндүргөн доктаа-лында ам болур согулда-лар бистин чургузуста ёзу-жүлүг, эңне ат-алдарыг кинилер эрге-чарыга орган-нарына чонун төлөөлери болуп, Бодунуң кол-ла со-рулгазы күш-ажыл кичиле-ринге бараан болуп турар ёзулуг, амылдан турар де-мократиянык күштүңүн ду-гайында херечи ол эвес бе!

Амгы үеде, 2,3 миллион депутаттыг, 30 миллион амык хой-ниинти активтиг Советтер бодунуң амыл-чорудулганын утка баа шынар талаарын улам сай-зыраагындарыне онза кичээгенин улаандырар тур-лар. Советтериниң өскөн бу-рун эргелери хойуу-дугу-даа бижылганы оларын ма-териал-сан-хөө баа-зынның бижылганын (чизээ, сөөлү 15 чылда чер-чер бодкет-тер ийн катат улагаткан болгаш 50 миллиард рубль амыл турар) болгаш сессия доктаалыг комиссар амы-лы, депутаттар негелдес, согулчулар чагылары дөң шыккан демократтыг хевир-

риниң бодунар-ла аргала-рын хандырарыне долу-ду-биле улагаткан. Оон түнө-лөдө коллективтен хөндүт-келдиг, харымсалгалыг, бу-рун эргелерин чогур де-нелге, бидилер күсөлдиг шыдаар, эрге-чар чугула дү-жүлүг, эңне ат-алдарыг кинилер эрге-чарыга орган-нарына чонун төлөөлери болуп, Бодунуң кол-ла со-рулгазы күш-ажыл кичиле-ринге бараан болуп турар ёзулуг, амылдан турар де-мократиянык күштүңүн ду-гайында херечи ол эвес бе!

Кичиниң амыл-чорудула-зын эң чутула амыр — бугурулгени эргелер баш-карына амылчы чоннарын киржир аргазын магадлаан-да, чүгө ыңчан, демокра-тия боттуг чүлү болур дээр-ниң дүжүлгөзүмүң чорутуп турар. А бир эвес кичиниң хүн бүрү амылдан, бодунуң чогалдыкчы күжүн амылды турары он адырын хаара туттас болза, демократия хей чугаа болур. Социали-ст демократизмин ужу-эргелер буржуа демокра-тиядан ылашын турар чо-гун-на харын көл чүлдери.

Партияның экономика-тыг стратегияны амыдыралга боттандырары, улус амыл-агыйн эргелер башкарып сайырангайдыктыг де-мократияны хөгжүлгезин биле эңне сыйры холбошкан. Амылчы чоннарын чогал-дыкчиде иделейин бедилер социализмин, планын эконо-мизмин амыктыг күштүңүн улам-на амыктыг амыл-чы-рыга дузаалаар деп партия аман турар. Ыңчанган күш-ажылды бугурулгү-лү-нүң өздүдөн, продукция, ыныштарыны бедилер, ыныш чигилдери дөң ыш-кан амыл-агый чорудула-зын көргүзүлгөри бугу-рулгени эргелер башка-рына амылчы чоннар кал-ба-биле болгаш иделейип кырып, хой-ниинти са-нал-оңаа долу-биле эле-редип баа барымдаалап ту-рар черлери эки болуп ту-рары дүрүм ёзулар чүлү-дүр.

Кичиниң амылдарының күш-ажылчы, социал тала-ларына хамаарып чагыс-даа айткыч бугурулгелерге профайлдер чокка ниин-тирлеттисе. Олар социа-лист чарыштын, күш-ажылдыг деңсигелгич хевирлерин негелдирини организаациялары болуп, док-таал амылдар бугурулге хуралдарын, чогалдыкчылар-ның болгаш чаарткылар-ның бугу-эңсел иштели-ниң, массалыг эртем-техник-тиг иштелилдерин амыл-чы дүрүп турар. Амылчы

чоннарын эргелерин — бол-гаш эрге-ажытарын кама-лаарына олар онзагай роль-дур. Олар бо талаа-биле бугуру эргелер. Чизээ, 1992 чылда күш-ажылды кама-лаарының нормаларын ха-жытканы дээш, профайл-дерин негелдесиниң амыл-гаар 180 бугурулгени, үш муң хевирин амылчы тур-соксан. амыл-агыйлар көрүп турар. Ниинти херек дээш сагыш човашын, са-нал-оңаадынын солугула, амыл болгаш принципалдыг шүтүмчүлүг болгаш бот-шү-гүмчүлүг, хамаат бугуру-тун хой-ниинти-политиктиг иделейин көдүрүп — амыл-дап турар демократияны, совет демократияны, мөзү бугуру ол деп, СЭКП-ниң XXVI съездин демдегелзэн. Съездиниң, СЭКП ТК-ның оң соондагы Планынарын шынчылдыр профай-лдерин, комсомолдун, кооперацияны, чогалдыкчы болгаш амылчы чоннарын өскө-даа өңдөлдөргөни база ниинтилериниң кичээгенин массаларга боттарының сал-дарын күштөдирерин, кү-рүңе херектерини кичиле-гезин жалбаргырыне улап турар.

Хамаатыларын эргелер башкарылгала боттут кир-жигелсиниң чутула, докта-мал сайырангайдыктыг тур-пар хевир баа, шүтүм-чүлүг эргелер болуп. Амгы де-мисел бүрүп уаатканын социализмин байдалында чүгө шүтүмчүлүг ниинте-де туруп турар чорудалар.

Кышкы олимпиаданың ажыттынарына чедир ай арткан

45 ЧУРТТАН СПОРТЧУЛАРНЫ МАНАП ТУРАР

БЕЛГРАД. (СЭТА). XIV Кышкы олимпиаданың аягына чедир бир ай арткан. Сараево, «Бүзүлүш» кышкы хейли кедиктер. Спорт объектилерин сөөктү катал каас-шын аян кирген. Мыймада олимпиада суур баштайгы спортчулардын келерин манап эгелзэн. Дорбана журналистер чурттаар бажыларнын ижигинин олар чоотуш шигизиле ая кириккен. Олимпиада төвү Сараеводан олар аны-бүрү медээлерине делегейге тардып эгелзэн. Олимпиада оюна-рынын дөзө-Вучко дээр дөзүлү болгаш чаптангы бөр-зектигешти дүзүзүн кайындаа көрүп болур. Амгы үедө бажым бүртүндө ажал-ла кей: Сараево хоорайнын эри районунда бажыларнын мунуу талаларын чаартып, маганяларнын, кафедрин, ресторани-ринин витриналарын каастап, сесерликтерин кылтып аштал турар. Чүгө дээрсе Сараево чурттагычлары бүгү делегейден келер аалчыларын эки-бү-бүлө уткуп хуулап алып болат турар.

А аалчыларын саны көчүт хей. 1983 чылдың сөөктү ху-теринде оргкомитет XIV Олим-пиадага киржир чурттагыч чыгыларын хуулап алып дооскан. Сараевога 45 чуртта-дан 1500 ажыг спортчулар кел-ди. 1924 чылда Франциянын Шамони хоорайына эркен бири кышкы оюнарга 16 күнүндө 293 спортчу киришкен утпаалыктар. Кышкы олимпиада оюнарына киржкен спортчулардын санынын талазы-биле рекорд амдызында Инсбрукка

хамаржыр, ол 1976 чылда 37 чурттадан 1368 спортчу-ларын хуулап алган. Удвас эгелзэр Кышкы олимпиаданың киржикчилери — 45 чурттаарын аразында Австралия, Чоа Зеландия, Мексика, Аргентина, Пуэрто-Рико, Египет, Кипр дээр чы-жестик шак илди «кыш көр-бес» күнүндө бары база со-лун. Чедир чурт Олимпиа-даның долу программасын бажылар болур маргыла-ларга киржирин дуга-лааларга чагыларын кирген. Спорттун чүгө чыгыс хей-ринге киржирин дуга-лааларга чыгылар тос чурттан келген. 2 муң хире киж — сура-гыг спортчулар, студенттер болгаш школачылар кышкы Олимпиадага мжк белеткен турар, олимпиада оюнуң эста-фетанын бүгү Югославияны дамчытыр тудуп эрттирери оларга хуулаз. Оларын аразында Олимпиада оюна-рын 170 киржикчилер бар, олар болза 1948 чылдан 1980 чылга чедир эрттирер келген. Олимпиадаларга Югославия-нын мурундан киржкен спортчулар-дыр. Олимпиада чыгыларын Социалист Феле-ративия Югославия Респу-бликаның 16 улус хоорайларын, 90 суурларын дамчып эртер, ачаа чер бүртүндө байыркы ужуражышканын белеткен турар.

Сараеводан телевидение дам-чыдылгаларын ажал хей киж — бистин чер бөмбүрзэ-вистин ийи миллард чурт-тагычлары көрү! Спортчу мар-гылааларын соңуурган көр-үктө космос дулаалар. Спут-никтер дамчытыр харылаа-тудар Югославияны девискэ-

ринде ийи станциянын антен-наларын Индий океанын дээр-ринде спутникке углап каан. Ол чорук дөрт телевидение программаларын дамчыдар арганы бээр. Ол мжкшк кос-мостун ачызында Сараево де-лейини барык бүгү чуртта-ры-биле телефон болгаш те-лекс харылаалары болур. АКШ-тын чурттагычлары моон мурунда Лейк-Плэсидтен кылган теледамчыдылгаларга деңгээрге оон оранык хей дамчыдылгаларын югослав хоорайдан көр аргамыг болу-ру база солуң.

Удвас эгелзэр маргылаа-лар чүгө спортчу оюнар эвес деп XIV кышкы оюна-рын организакчылары үргүлү-сакындарып келгенер. Кыш-кы олимпиаданың үезинде бажылар пайыралык, бажыг харылааларын, тайбынны болгаш кады ажалдажыла-нын харылааларын бажыг тургузары оңа чугула. Олим-пий оюнарынын бедик утка-лынары чогуңа ийи болур деп олар демделеп келгенер. Ынчангаш Кышкы олимпиа-даның оргкомитетинин дарга-зы Баранко Мукуличиниң са-зун Сараевога бо-ло-ла дыйнап болур. Ол мжкшк дээр: «Олим-пий оюнарынын чедикшиг-тин эртеринге хамыктыг му-рунда тайбыг эргекч чугула. Бурун шагда Олимпиада ою-нарын үезинде оларын кир-жикчилери боо-челсөн аткар салгы, тайбыг керезин я-рып турганнар болгы. Черин бүгү чурттагычларын тайбы-че, бажыг ажалыдылгалары-рыңа кыйгырыңа Олимпиа-даның чогуңа тааржыр чүл-дүр».

Эркен күс дыка-ла эрпип чадал, чылып каап, бүрпөп каап турган чүе ийи. Ынчал турга-турга, демей-с чорупту ийи оң. Оон узавы-тыр дордан-ла калды-ла-бир хуулаздын ийи-шидиниң аайыдан эрпзэн чүе дег,

кыш дүжө хонуп келди. Бой-дус күжүр кышты дыка-ла ур маанай хире, кыш келген до-раан, хонеп дег ак булчу-гарын чапшылап, арга-ары-ларын, хоу-шөөдери, бы-жык-балгаттарын, кудумчу-ларын малган ак кылдыр

хуулаура каалты. Ыштар чымчак ак негелерин кедип-кеш, дараазында частыг ка-жан кээрин манап, шөлзөп таптыг ууду берген ышкыш аларамлар.

ЧУРУКТА: кышкы орук.

«МЕНГИ ЧЕЧЭЭ»

Көдөңнө ажал-ишчилери-нин ортузунга кудумчу-массалыг ажалды куртар-сорулга-биле Мугур-Аксы Куулура бажының чы-нында «Менги чечээ» аттыг комплекстин чаа агиткул-ти-бригадын районда бот-вынтыр уран чүүлүн хоо-чунарынын бирээ. «Хүн-дүлдедиг Демдээ» о.с.с. Намгай-оолду баштадыр тургускан. Агитбригада ССРЭ-ниң 60 чылы аттыг совхозтун Бар-лык-Бажы, Кара-Хову, Кар-гы, Мугур девискээринде малчын бригадаларын эрпип дооскан. СЭНП райкомунун секретары Ш.К. Кочегарын, зоотехник К. Чүдүмүд лекцияларын, куш-ажыктын хоочуну С. Самбуунун, би-блиотекары А. Дамыктын, А. Намгай-оолду кириш-кени «Моңгу-Тайга — дүүн, бөгүн, даарта» деп көргүзү-гүр, бот-вынтыр асар-ны У. Курбунун, В. Саия-нын таныш, сыгыт кууседе-лерин малчылар соңуур-гаан. «Менги чечээ» инче кол сорулгазы — тай-бынны камтааларын, монга пропагандаларын, оюн-көр-гүзүлгелерин кирген аша-ны Тайбынны совет фонду-зунче шилчидери.

М. САЛЧАК

АДА-ИЕЛЕРГЕ

Самагалдай ортумак шко-лазында төрөдөр университет-тинин элчегити кичээлге «Бот-кычылга дуза» деп лекцияны В. Натсак ном-чаан. Лекциянын төнүзүндө ол талазы-биле арга-дуржул-

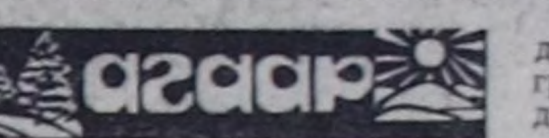
газын ада-иелер солукшан-лар. С. Найдын, Б. Тирчин, К. Базыр болгаш оондаа өскөдөр ук кичээлге ийе-кейлиг киришкенер.

М. ТИРЧИН.

СПОРТЧУ МЕДЭЭЛЕР

Шыдыраага 1983 чылда Току районун бирги чери дээр маргылдаа Чоа чыл бугуузуңде эркен. Тоора-Хем суурга болган ол мар-гылдаага районун 11 пын-рак шыдыраачыларын аразында Ий ортумак шко-лазынын бажыны Алек-сандр Маады база катат тилекчи болган. Азас орту-мак школынын төлөзүн Б. Биче-оол биле Тоора-Хемини хоочун спортчузу Моке Саая олар ийги-үшкү шаңчалдарын алганнар.

Редактор В. С. ШАРАВИН.

Бөгүн республикага шо-кар булуттаар, хар чабас. Хат кошкан. Дүне 35—40, градус, чам.

Кызылга чабас, хат кошкан. Дүне 38—40 гра-дус, хүндүс 25—27 градус соок болур.

АЭРОФЛОТТУҢ АЧЫЗЫН АЖЫГЛАҢАР

КЫЗЫЛ АЭРОПОРТУНУҢ 1984 ЧЫЛДА САМОЛЕТТАРНЫҢ УЖАРЫНЫҢ

РАСПИСАНИЕ

рейстерин дугаы	Самолеттин хейри	Чедер аэропорту	Умар хушери	Кызылдан умар шаты	Чедер черинге бар шаты	Рейс дугаы	Умар хушери	Барган черинде умар шаты	Кызылдан умар шаты	Билет ортөз
162	ТУ-154	Абакан — Свердловск — Москва	2, 4	12.10	21.20	161	2, 4	02.05	10.45	12, 47, 72
168	ЯК-40	Красноярск (Северный)	ежедневно	03.15	05.00	167	ежедневно	11.50	13.15	17
170	ЯК-40	Красноярск (Северный)	ежедневно	08.05	09.50	169	ежедневно	10.25	11.50	17
172	ЯК-40	Красноярск (Северный)	с 01.06—31.08	12.25	14.10	171	ежедневно с 01.06—31.08	14.55	16.20	17
174	ЯК-40	Красноярск (Емельяново)	ежедневно	03.30	05.15	173	ежедневно	06.15	07.40	17
176	ЯК-40	Красноярск (Северный)	ежедневно	12.00	13.45	175	ежедневно с 01.03—30.04 и с 01.10—31.10 по 1, 3, 5	03.00	04.25	17
178	ЯК-40	Красноярск (Северный)	с 01.03—30.04 и с 01.10—31.10 по 1, 3, 5 с 01.06—31.09				ежедневно			
62	ЯК-40	Кызыл-Мажалык — Абакан — Красноярск (Северный)	ежедневно	13.50	15.35	177	ежедневно	16.10	17.35	17
613	ЯК-40	Кызыл-Мажалык — Абакан	с 01.06—31.08	08.05	11.10	61	ежедневно с 01.06—31.08	05.40	08.10	17
615	Л-410	Кызыл-Мажалык	ежедневно	07.35	08.55	614	ежедневно	09.30	10.35	12
617	ЯК-40	Абакан	1, 3, 5, 6	05.05	06.20	616	ежедневно	06.55	08.00	12
621	ЯК-40	Абакан — Новосибирск	с 01.01—30.06	04.55	06.10	618	1, 3, 5, 6	06.40	07.40	12
623	ЯК-40	Абакан — Семипалатинск — Алма-Ата — Фрунзе	с 01.01—30.06 и с 01.09—31.12 по 1, 3, 5 и с 01.07—31.08	04.15	07.45	622	ежедневно с 01.01—30.06 и с 01.09—31.12 по 1, 3, 5 и с 01.07—31.08	08.20	11.25	12, 22
625	АН-2	Хову-Аксы	ежедневно	15.30	24.00	624	ежедневно	05.15	14.05	40, 45
627	АН-2	Терлиг-Хай	ежедневно, кр. 7	04.30	05.15	626	ежедневно, кр. 7	05.20	05.50	4
629	АН-2	Чадан — Тээли — Кара-Холь	ежедневно, кр. 7	04.55	05.35	628	ежедневно, кр. 7	05.45	06.15	4
631	Л-410	Кызыл-Мажалык — Мугур-Аксы	2, 4, 6	05.05	08.15	630	2, 4, 6	08.25	11.50	13, 15
633	Л-410	Шушенское — Саяногорск	ежедневно, кр. 7	04.35	06.50	632	ежедневно, кр. 7	07.20	08.25	12, 14
635	Л-410	Хандагайты — Саглы	ежедневно	08.25	10.40	634	ежедневно	11.10	13.10	10, 12
635 д	АН-2	Торгалыг — Хандагайты — Саглы	2, 4, 6	09.00	10.55	636	2, 4, 6	11.20	13.00	9, 12
637	АН-2	Кызыл-Мажалык — Тээли — Мугур-Аксы	ежедневно, кр. 7	06.05	08.15	636 д	ежедневно, кр. 7	08.25	10.20	7, 9, 12
639	АН-2	Сарыг-Сеп — Сизим — Бурен-Бай-Хаак	1, 3, 5	05.05	08.30	638	1, 3, 5	08.40	12.00	12, 13, 14
641	ЯК-40	Абакан — Новосибирск	ежедневно, кр. 7 с 15.05—31.08	04.40	06.25	640	ежедневно, кр. 7 с 15.05—31.08	06.35	07.05	4, 6, 6
643	АН-2	Ырбан	ежедневно	11.25	14.05	642	ежедневно	14.45	17.50	12, 22
645	АН-2	Хут-Сейба — Сыстыг-Хем	1, 3, 5	07.25	08.50	644	1, 3, 5	09.00	10.10	9
647	АН-2	Тоджа — Хамсара	2, 4, 6	07.25	09.15	646	2, 4, 6	09.25	11.00	6, 7, 9
649	АН-2	Хову-Аксы	ежедневно, кр. 7	05.40	07.25	648	2, 4, 6	07.35	09.20	8, 12
651	АН-2	Сарыг-Сеп	ежедневно, кр. 7	09.40	10.25	650	ежедневно, кр. 7	10.35	11.15	4
653	АН-2	Эрзин	ежедневно, кр. 7	12.30	13.00	652	ежедневно, кр. 7	13.15	13.45	4
655	Л-410	Пунгурт	ежедневно, кр. 7	12.05	13.20	654	ежедневно, кр. 7	13.30	14.30	8
657	Л-410	Кызыл-Мажалык	ежедневно, кр. 7	07.35	08.50	656	ежедневно, кр. 7	09.10	10.10	12
659	Л-410	Кызыл-Мажалык	ежедневно, кр. 7	05.15	06.30	658	ежедневно, кр. 7	07.00	08.00	12
661	Л-410	Эрзин	ежедневно, кр. 7	08.30	09.45	660	ежедневно, кр. 7	10.15	11.15	12
663	Л-410	Эрзин	ежедневно, кр. 7	04.25	05.25	662	ежедневно, кр. 7	05.45	06.30	8
665	Л-410	Эрзин	ежедневно, кр. 7	10.25	11.25	664	ежедневно, кр. 7	11.45	12.30	8
667	ЯК-40	Кемерово — Барнаул	2, 6	07.45	11.20	680	2, 6	12.00	15.15	19, 24
669	ЯК-40	Кемерово — Томск	1, 5	07.45	11.10	682	1, 5	12.10	15.15	19, 24
671	ЯК-40	Иркутск — Улан-Удэ	ежедневно	04.45	08.45	684	ежедневно	09.25	13.25	23, 27
673	Л-410	Тоджа	ежедневно, кр. 7	07.05	08.05	692	ежедневно, кр. 7	06.25	09.10	8
675	Л-410	Тоджа	ежедневно, кр. 7	09.55	10.55	694	ежедневно, кр. 7	11.15	12.00	8
677	АН-2	Чадан — Сут-Холь — Ишкин	1, 3, 5	05.40	07.10	638 д	1, 3, 5	07.20	08.50	9, 10, 11
679	АН-2	Мугур-Аксы — Кызыл-Хай	2, 4, 6	05.40	07.55	630 д	2, 4, 6	08.05	10.20	14, 16